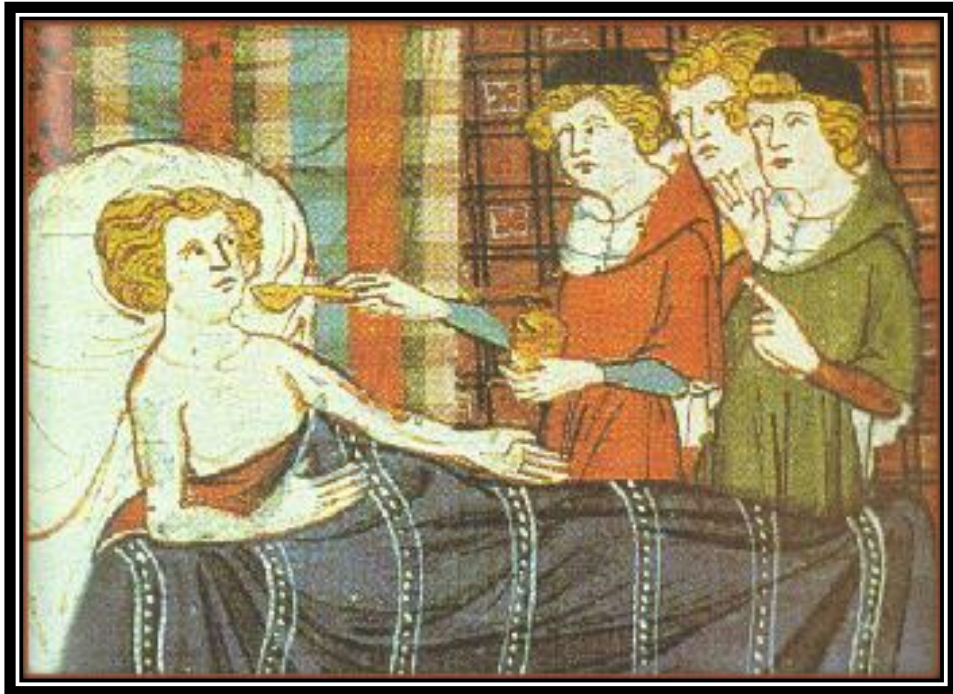

FRÅN HÄRBÄRGE TILL KLOSTERKYRKA

Temat för 2017 års utställning är sjukvården i Kronobäck. Vi vill visa hur platsens användning har förändrats genom århundraden. Som besökare kan du lyssna på rösten som berättar om varje fönster. Här i foldern kan du läsa lite mer om de olika åren 1292, 1350 och 1510.

**Klosterruin
Kronobäcks
Vänner**

Norrabygd

Året är 1292 och platsen som vi befinner oss på kallas Norrabygd, beroende på att denna plats är belägen i den norra delen av Anhyrds härad.

Sveriges kung heter Birger Magnusson, men han är endast 12 år gammal och därför regeras Sverige av ett riksråd, bestående av biskopar och adelsmän. Sedan ett tiotal år tillbaka så växer ett starkt världsligt så kallat skattefrälse fram i landet, dvs. adelsväsendet skapas.

Speciellt här vid Kalmarsundskusten finns åtskilliga stora och välbesuttna gods, vilka kan leva upp till de speciella rustningskraven som krävs för att erhålla skattefrihet från staten. Detta möjliggör samtidigt att stora jordbytesobjekt kan utföras mellan de nya adelsläkterna och kyrkan med syfte att erhålla ett mer sammanhängande godsinnehav.

Riddaren och riksrådet Svantepolk Knutsson och biskop Lars i Linköpings stift gör ett sådant jordbyte och det befintliga kapellet och härbärgen i Norrabygd ingår i bytesaffären. Kapellet är 7 x 7 meter och det är troligtvis byggt redan på 1100-talet. Kapellet fungerar både som andaktsrum och härbärgstillflykt för resande av alla de slag.

Kalmar stad har under 1200-talet utvecklats till en stor internationell handelsort. Antalet resenärer mellan Kalmar och Linköping/Stockholm växer stadigt i båda riktningarna. Även pilgrimsvandringar, både för familjer och enskilda, ökar till orter inom Sverige och ofta även till platser utomlands. Eftersom det är ungefär en dagsresa mellan Norrabygd och Kalmar är Norrabygds lilla kapell ett ypperligt ställe att stanna till vid på kvällen för att få behövlig nattvila inomhus.

Vid denna högmedeltid är vi i Sverige djupt religiösa och vår helgondyrkan är påtaglig. Därför används kapellet i Norrabygd av de övernattande gästerna också för att vörda just det skyddshelgon som den resande känner till bäst och som folk har högst förtroende för. Den resande tackar helgonet för "dess skyddande öga och hand" och för att personen kommit fram till Norrabygd helskinnad. Sedan utlovar den resande något till helgonet i utbyte mot en fortsatt bra färd. Troligtvis inger denna vörnad av ett helgon en inre trygghet och samhörighet för individen, inför den ibland både svåra och farliga vandringsvägen.

Norrabygd är med andra ord en mycket viktig hållplats för områdets resenärer.

Oknabäck

Året är 1350 och platsen har ändrat namn till Oknabäck. Utvecklingen av platsen under de senaste 40 till 50 åren har varit mycket positiv. Härbärgen har blivit ett hospital, med måtten 19 x 9.5 meter, där vård av sjuka har påbörjats.

Upptagningsområdet för verksamheten är från Öland i öster till Högsby i väster. Ansvar för ett spetälskeboende några kilometer inåt landet ingår också i hospitalets ansvarsområde.

Kapellet har byggts ut med ett långhus och nu kan den lilla kyrkan även utgöra ett andaktsrum för sjuka, närboende, besökare och vårdare.

All denna utveckling har möjliggjorts av generösa donationer av pengar och gåvor i form av sängkläder, lösöre, jordbruksmark, skogsmark, fiskerätter och kvarnar från flera adelssläkter. Ingen anade dock vid invigningen av kyrkan att den år 1350 skulle tvingas användas som massbegravningskyrka. Mitt i den harmoniska utvecklingen här i Oknabäck bryter nämligen helvetet ut.

Vad är det som händer i Sverige egentligen? Ryktet om ond, bråd död hinner knappt uttalas förrän flera av ortens innevånare drabbas av böldliknande utslag. Inom några dagar och veckor har ett flertal av de sjuka avlidit och den lilla gruppen av spetälskesjuka, boende 2-3 kilometer väster om Oknabäck, dör i stort sett till 100 % beroende på sin redan tidigare nedsatta motståndskraft.

Vårdare tillsammans med de flesta andra försöker gissa varifrån denna svarta, stora och digra pestsmitta har sitt ursprung. De tror allmänt att det finns ett dödligt gift i luften och många försöker desperat att rena luften omkring sig genom att utrusta sig i masker med illadoftande örter.

Ingenting verkar dock hjälpa och Sverige drabbas mycket svårt av den galopperande pestsmittan och för Oknabäckens innevånare blev år 1350 det värsta året hittills med en näst intill halvering av befolkningen runt hospitalet.

Kronobäck

Året är 1510 och platsen har ännu en gång bytt namn, nu till Kronobäck.

Vi befinner oss här under klostrets storhetstid. Johanniterorden har under de senaste 30 åren byggt ut såväl kyrka som sjukvårdsanläggning och bostäder för munkar och övriga som arbetade vid klostret.

Här finns nu en mäktig klosterkyrka med måtten 65 x 25 meter. I det tillbyggda tornet hänger två välljudande kyrkklockor och mot öster har koret kompletterats med en absid (*halvrund avslutande del av ett kyrkorum*).

Johanniterorden bildades redan på 1000-talet i Jerusalem som en humanistisk, religiös och sjukvårdande organisation, men övergår under korstågstiden till att även bli en stridande

riddarorden. Ordens grundläggande sjukvårdskunnande har under århundraden därefter utvecklats genom en mycket gedigen intern utbildningsverksamhet. I Kronobäck finns inga stridande Johanniter men kunskapen om sjukvård är desto större och klostret betraktas som landets främsta sjukhus.

I Sverige råder ett mycket stort ifrågasättande av unionen med Danmark och Norge och ständigt sker incidenter länderna emellan. Vid stormningen av Kalmar slott träffas den ädle riddaren Mauritz av Patabäck av en dansk armborstpil, vilken går rätt in i hans kind. Oaktat att händelsen sker åtskilliga mil ifrån Kronobäck förs riddaren Mauritz hit och trots att han får rikets bästa vård, går inte hans liv att rädda och han begravs på Kronobäcks kyrkogård. C:a 400 år senare hittas hans kvarlevor vid en utgrävning år 2007.

Trots riddare Mauritz tragiska öde framstår ändå åren runt 1510 som Kronobäck klostrets storhetstid.

Vill du bli medlem kan du betala in medlemsavgiften som är 100 kronor, på bg 482-8281 eller via swish 1231466663. Glöm inte meddela kassören ditt namn och mejladress.

Hemsidaadress: <http://www.kronoback.org/>

Vi finns även på Facebook: **Klosterruin Kronobäcks Vänner** och som medlem och intressegrupp där du kan begära inträde: **Klosterruin Kronobäcks Vänner – medlems- och intressegrupp**

